

ION RAȚIU

JURNAL

VOLUMUL 5

Strădaniile zadarnice
pentru unitatea exilului (1974–1978)

Prefață de Nicolae C. Rațiu

Studiu introductiv, note și ediție de Stejărel Olaru

ION RAȚIU (1917–2000) s-a născut la Turda. În primăvara anului 1940, la inițiativa unchiului său, Viorel V. Tilea, a plecat la Londra devenind cancelar diurnist la Legația României. După instaurarea regimului Antonescu și-a dat demisia de la legație și a rămas în Marea Britanie unde și-a continuat studiile ca bursier la Cambridge. A devenit unul dintre liderii emigrației românești. S-a remarcat în cadrul Central European Student and Youth Society, Free Romanian Movement, a fost corespondent al mai multor ziare, agenții de presă și posturi de radio din Occident. Din anul 1984, a înființat și condus Uniunea Mondială a Românilor Liberi. În ianuarie 1990 s-a întors în România și a candidat la Președinție. A fost deputat în Parlamentul României, vicepreședinte al Camerei Deputaților, respectiv reprezentant al României la North Atlantic Parliamentary Council (NATO). În 1991 a fondat ziarul *Cotidianul*. A scris, printre altele: *Policy for the West* (1957), *România de astăzi. Comunism sau independență?* (1977), *Moscova sfidează lumea* (1990), *Cine mă cunoaște în țară așa cum sunt?* (1991), *Politica pentru Occident* (1992), *Clive și Anna: piesă în două acte* (1995).

Redactare: Florin-Răzvan Mihai

Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu

Design copertă: Dan Mihalache

Ilustrație copertă: Ion Rațiu, fotografiat în 1978. © Fundația Caritabilă Familia Rațiu din Londra

Toate drepturile asupra acestei ediții în limba română aparțin
CORINT ISTORIE AUTORI ROMÂNI, un imprint al CORINT BOOKS,
str. Mihai Eminescu, nr. 54 A, București.

www.edituracorint.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RAȚIU, ION

Jurnal / Ion Rațiu; pref. de Nicolae C. Rațiu; studiu introd., note și ed. de Stejărel Olaru. - București: Corint Books, 2017-
vol.

ISBN 978-606-793-116-7

Vol. 5: Strădanii zadarnice pentru unitatea exilului: (1974-1978).

- București: Corint Istorie autori români, 2022. - Index. - ISBN 978-606-088-141-4

I. Rațiu, Nicolae C. (pref.)

II. Olaru, Stejărel (introd. ; note ; ed.)

821.135.1-94

INSTITUTUL DE INVESTIGARE
A CRIMELOR COMUNISMULUI ȘI
MEMORIA EXILULUI ROMÂNESC

Această carte a apărut cu sprijinul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Conținutul volumului nu reprezintă obligatoriu poziția oficială a Institutului.

THE RAȚIU FAMILY
CHARITABLE FOUNDATION

Această carte a apărut cu sprijinul Rațiu Family Charitable Foundation, Londra.

Richard Davy de la *Times* îmi telefonează. Nu primise scrisoarea mea. I-o citesc la telefon. Acceptăm câteva sugestii din partea lui ca s-o fac mai acceptabilă și i-o trimit prin June Martin. La telefon, David Floyd îmi promite să facă tot posibilul ca și *Daily Telegraph* să publice scrisoarea mâine înainte de venirea lui Ceaușescu.

Uitasem. George Minden venise, pe nepusă masă, sâmbătă seara. A avut o foarte interesantă discuție cu Mircea, care i-a povestit diverse aspecte ale vieții din țară. I-a explicat apoi exact ce făcea el ca meserie. Foarte interesant, mai ales când a povestit cum a cerut un coeficient mai mare de viabilitate a trenului special construit pentru Ceaușescu în Germania. Mircea n-are absolut nimic altceva decât dispreț pentru Ceaușescu. „Care trece peste toate considerentele științifice ca să facă lucrurile cum le vrea el.” Planurile pentru noul Canal Dunăre-Marea Neagră au fost schimbate de el printr-o trăsătură de condei: „Pe aici îl vreau!” Locația întreprinderilor, caselor lui, chiar a marilor hoteluri le decide din elicopter; pentru că așa-i place lui. Și o consideră pe Elena semidoctă. Totuși, ea are mania titlurilor academice, pe care nu și le-a putut obține prin examene și teze de doctorat. A văzut în *Times Educational Supplement* că Elena va primi două titluri aici la Londra. „E un dezastru. Acum se va întoarce în România și va obține acolo și alte titluri.” Mircea vorbește de o nouă iobăgie intelectuală. „Toți dobitocii, prim-secretari și secretari de partid etc., obțin titluri prin munca de sclavi a altora. Pur și simplu, o cumpără.” Revolta lui e profundă și autentică.

Mircea Vasiliu este trimisul REL la Londra. Stăm de vorbă. Îl pun la curent cu tot ce am pregătit. Vorbim apoi cu Bernard, care vrea să mi se ia un interviu numai în ce privește intervenția mea pentru câteva cazuri de reîntregire a familiei. Cred însă că, odată scrisorile noastre publicate, nu vor putea să le ignore. Comunicatul de presă însă e prea tare. Nu-l vrea. Vasiliu vine apoi la noi

acasă. Îi dau ceva la cină și un pahar de vin. Se entuziasmează de discuția cu Mircea și-i cere o scrisoare-comentariu asupra „Iobăgiei intelectuale” și felului cum nu se poate lucra pentru un doctorat fără aprobarea doamnei Elena, personal. Pentru a fi transmisă la REL. Foarte bine. Îmi spune apoi că Bernard mă cam cenzuzează pe mine; ca și cum nu știam?! În definitiv, el ar fi putut să serializeze cartea mea la radio. Sau să dea măcar fragmente.

Marți, 13 iunie 1978

Comunicatul de presă dat de ACARDA și distribuit, ieri, mulțumită lui Michael Ivens de la Aims of Industry, a produs rezultate. Mai multă lume mi-a telefonat și de la ziare, și de la televiziune. M-a încântat mai ales că Eric Stevens de la Independent Television News (ITV) a aranjat să mă găsească la ieșirea din Hudson Place, colț cu Wilton Rd. Deci exact pe unde trebuie să treacă regina cu Ceaușescu.

Plecăm cu taxiul de la Arlington. Găsim toate străzile blocate. Evident, ar fi trebuit să mergem cu metroul. În fine, sosim din spatele stației Victoria și de acolo ultimele sute de metri pe jos. Lume foarte multă, neașteptat de multă. Ne îmbulzim însă și reușim să ajungem la punctul de întâlnire. Cucoș e acolo, Marie-Jeanne MacDonald și noi. Dar nu Strănescu, care trebuia să vină cu pancarta. Vorbesc cu cei de pe platforma ITN. Nici Stevens nu era acolo. Teribil de dezamăgit, accept situația, căci n-aveam încotro.

Rând pe rând, vine garda de infanterie, apoi cea călare, fanfara etc. Totul foarte spectaculos. În fine, sosesc suveranii cu mașina, cu suita lor. Zece minute mai târziu, regina iese din gară însoțită de Ceaușescu și Elena Ceaușescu, de prințul Philip. Inspectează garda regală, se urcă în caleașcă și cortegiul pornește pe ruta bine stabilită. N-am văzut absolut nicio manifestație. Ai noștri au strigat „Ce cauți aici, criminalule?”. Dar s-a pierdut în gălăgia caracteristică

acestor ocazii. Trebuia să avem pancarta pregătită, cu lozinca: „*Why Ceaușescu? Why not Amin Dada?*”¹, ca să avem un efect.

Luăm masa cu Steven la micul restaurant Massimo. Foarte plăcut. Mircea îmi este foarte drag. Și Rodica e o femeie bine. Să-raca, tare e îngândurată de când au sosit. Târziu, aud explicația de la Strănescu. Ei sosiseră la timp, dar a cerut permisiune de la un polițist să meargă cu pancarta. Bineînțeles, acesta i-a interzis s-o facă. Era datoria lui, dar Strănescu nu trebuia să-l întrebe.

Nici nu știu cum am uitat să scriu despre întrevederea mea cu Barbu Călinescu, la cererea lui, aici la Arlington House. Asta du-minica trecută. Deci trebuie că, în subconștientul meu, n-a fost importantă. Barbu a sosit pe la 3.45 după-amiază. Mi-a vorbit neconținut de importanța mea în exil și de faptul că Ceaușescu recunoaște că sunt singurul care reprezintă ceva real. De asemenea, „țara” se așteaptă să apăr drepturile României asupra Transilvaniei. Să lăsăm să treacă trepidația vizitei lui Ceaușescu și apoi să începem un dialog între țară și exil care va aduce beneficii tuturor românilor.² Mai în glumă, mai în serios, i-am spus că dacă Ceaușescu vrea un dialog cu mine, să vină aici în apartamentul

¹ „De ce Ceaușescu? De ce nu Amin Dada?”, în engl. în orig.

² Ori de câte ori a vizitat România și s-a întâlnit cu ofițerii de securitate, Barbu Călinescu a făcut referiri la Ion Rațiu. De exemplu, în timpul ultimei sale vizite, i-a comunicat ofițerului de securitate că, „sub aspectul curentului de opinie, țara are de întâmpinat – în Anglia – critica intransigentă a emigrației condusă de Ion Rațiu. Ura acestuia împotriva regimului din țară este ireductibilă. [...] Marea majoritate a românilor din Anglia nu sunt de acord cu Rațiu, el însă având bani își poate menține o calitate care nu reprezintă o voință a majorității. În anumite împrejurări, Rațiu în loc să lupte împotriva propagandei emigrației maghiare, el i se alătură”. În concluzie, nota ofițerul de securitate, „Barbu Călinescu i-a atras atenția lui Rațiu asupra propagandei revizioniste desfășurate de emigrația maghiară, dar el refuză să asculte și chiar o susține. Rațiu, în atitudinea nocivă, condiționează și faptul că în țară nu se duce activitate pentru aducerea Basarabiei în granițele țării”. Vezi ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 185000, vol. 7, f. 21, 28.

meu. E foarte aproape de palat. Ar putea să ajungă la mine pe jos în zece minute. Am râs amândoi, bineînțeles. Altfel, felicitări că a sosit Mircea etc.

Miercuri, 14 iunie 1978

Teribil de dezamăgit. Încântat că *Telegraph* a publicat scrisoarea deținuților politici în frunte cu Leonard Kirschen, dar abătut că *Times* n-a publicat scrisoarea mea. Nu e nimic de făcut. Mircea Vasiliu de la REL München vine să mă vadă și să-mi spună că Bernard mă sabotează, că întotdeauna caută să micșoreze importanța mea. O fi, n-o fi, habar n-am!?

Cina, la restaurantul La Poissonière, după ce am stat vreo oră la Nicolae și Fifi acasă. Interesant că Mircea și Rodica câștigă oamenii. Probabil, prin probitatea și transparenta lor onestitate.

Neînțelegeri cu Mircea Vasiliu. Urma să-mi ia un interviu. La primul rendez-vous eu nu m-am dus. La al doilea, el n-a fost prezent la birourile REL. Nicolae Dima din Washington, vine să mă vadă. Îmi place omul. Are vreo 40 de ani. E înalt, chipeș, chiar frumos. Socotește că, poate, Coste nu mai e tot atât de rigid precum era în trecut, de când i s-a făcut operația la prostată. Așa-mi spune Dima, în tot cazul. Cred că s-ar putea lucra cu Dima.

Joi, 15 iunie 1978

Lucrez toată ziua la birou, să scoatem buletinul FRP pe subiectul Ceaușescu și să punem ordine în rândurile abonaților. Mă ajută Christine Hall. Pe la 6.30 ne adunăm la noi, la Arlington, Marie-Jeanne MacDonald și soții Strănescu. Ei aduc patru pancarte special pregătite, cu diverse sloganuri. „*Why Ceaușescu? Why not Idi Amin, or Pinochet?*”, „*Communist at 16, King at 61*” (asta pentru că Ceaușescu spusese odată că e comunist de la vârsta de 16 ani, dar că e român din naștere), „*Human Rights in Romania*”, cu cuvântul „*Censored*” în roșu, suprapus. Și al patrulea:

„1984 alive in Romania since 1948”¹. Eu l-am luat pe cel cu „*Human Rights*”. Ne-am dus apoi în două mașini până la Claridge’s. Am făcut turul blocului să-mi dau seama unde am putea face demonstrația și ne-am oprit în Davis Street, cam la vreo 50 de metri de colțul cu Brook St. La 7.30 exact, i-am instruit pe Mircea și Rodica cum să meargă ca să ajungă cât mai aproape de intrarea Ballroom a hotelului Claridge’s. Ei au mers întâi spre Grosvenor Square, făcând un ocol mai mare. Eu am mai așteptat vreo două minute și am plecat în direcție opusă, ca să ajung la est de intrarea Ballroom. Îndată ce am sosit, am desfășurat pancarta mea ținând-o cât am putut mai sus.

Rând pe rând, au venit și alții. Mircea și Rodica, un englez care se aștepta să participe la o manifestație religioasă, preoteasa Gaf-ton, Ingrid și Stan Clapham, Christine Hall și, bineînțeles, Dan și Iolanda Strănescu, care au pregătit pancartele. Totul a mers bine până pe la orele 8. Atunci poliția a construit un fel de țarc în jurul nostru, cu niște bariere de fier de tipul celor care se utilizează pentru a îngradi circulația, li se spune chiar *crowd control barriers*². Apoi au adus un autobuz enorm, verde, și l-au oprit în așa fel ca să ne ascundă complet. Am căutat să ies din țarc, dar un polițist m-a împins înapoi foarte brutal. Neavând alt fel de a-mi exprima opinia, am trecut peste bariera de fier și am încercat să trec pe după autobuz. N-a fost chip; trei polițiști m-au luat în brațe, m-au bruf-tuluit și împins. Eu le-am spus că sunt om liber și că știu care-mi sunt drepturile. Ei n-au dreptul să suprimă exprimarea opiniei mele, mai ales că o fac cu forța. M-au arestat și m-au dus apoi la poliție. După interogatoriu, m-au băgat într-o celulă de o mur-dărie extraordinară. M-au ținut acolo până la cinci minute după miezul nopții. Când mi-au dat drumul, mi-au spus: „Acum poți

¹ „De ce Ceaușescu? De ce nu Idi Amin sau Pinochet?”, „Comunist la 16 ani, rege la 61”, Drepturile omului în România”, „1984 este o realitate în România din 1948”, în engl. în orig.

² „Bariere pentru ținerea la distanță a mulțumii”, în engl. în orig.

să pleci, că președintele duminică a plecat de la Claridge's". I-am spus că Ceaușescu nu e președintele meu.

E un fel de justiție poetică: Ceaușescu dădea un banchet regiunii și eu mă răcoream în închisoare, într-o celulă plină de nume zgâriate pe pereți. Mi-aduc aminte de unul, în special: „*Danny Heyes woz ere on 7 armed robbery charges*”¹. (Mi-au dat drumul după miezul nopții. Același „*Chief Superintendent*” Howlett a venit să mă pună în libertate, pentru că, el fiind cel care m-a arestat, numai el putea s-o facă. Mi-am dat seama că n-a făcut-o decât după plecarea lui Ceaușescu de la Claridge's.)

La ieșire din stația de poliție din Saville Row mă așteptau ai mei: Elisabeth, Mircea, Rodica, Dan și Iolanda Strănescu și Richard Davy cu soția. Am fost încântat. Ne-am întors acasă. Am mâncat și eu ceva, pentru că Elisabeth pregătise un somon foarte gustos pentru cina ce trebuia să avem cu soții Davy. Și am băut un pahar împreună. Richard recunoaște că el ar fi scris articolul de fond asupra lui Ceaușescu și asupra „României pe scena mondială” care va apărea mâine.

Vineri, 16 iunie 1978

La judecătorie, însoțit de Lionel Bloch. Vin apoi și soții MacDonald și Strănescu să-mi dea suport moral. Mi-a făcut mult bine acest gest de solidaritate. Howlett, când a văzut că am avocat, a cerut amânarea procesului. S-a fixat o nouă dată: 19 septembrie și a trebuit să depun o cauțiune de 150 de lire – ceea ce am făcut imediat.

Ziarele de dimineață, *Times* și *Daily Telegraph*, au publicat știrea arestării mele. La fel, ziarul de după-masă *Evening News* a menționat, la „Ultimele știri”, că am fost dat în judecată. Mircea Vasiliu vine la mine la birou să-mi spună că Bernard nu vrea să dea știrea că am fost arestat. Îi telefoniez imediat la München

¹ „Danny Heyes o fost ici pentru 7 jafuri armate”, în engl. în orig.

și constat că, într-adevăr, după Bernard faptul că am fost arestat nu e interesant!? Îi atrag atenția că asta e ceea ce-i interesează în România, faptul că se luptă exilații pentru soarta celor din țară. A râs: „Ce, vrei să fii erou?” Nici nu i-am răspuns măcar, pentru că n-are nimic de a face cu cine a fost arestat. În definitiv, să nu dea numele meu, dar să spună că un român care a manifestat la Claridge's a fost arestat. Asta e important. Mi-a promis că va da știrea.

La BBC, cu Andrew Piper. Mititelu îmi ia interviu. Nu lung, dar în legătură cu arestarea mea și cu manifestația făcută în fața hotelului Claridge. Mă întreabă, de asemenea, despre ACARDA.

Sâmbătă, 17 iunie 1978

Scriu lui Țiu la Deutsche Welle și lui Noel Bernard. De asemenea, lui Marius Ligi, René Théo, George Bălașu și bătrânului Pamfil Șeicaru. Să vedem cine publică ceva.

La cină vine George Schöpflin, care a scris un bun articol despre Ceaușescu luni, 12 iunie. Discutăm de toate. Mai ales situația minorităților – cea maghiară, în special – din Transilvania. S-a înțeles de minune cu Mircea și Rodica, pentru că au vorbit foarte mult ungurește. Sper că și-a schimbat oarecum optica, deși maghiarii suferă de un iredentism cronic, chiar și-atunci când au părăsit Ungaria în fragedă copilărie. E cazul lui George S., care a venit în Anglia la vârsta de 10 ani.

Duminică, 18 iunie 1978

La biserica lui Gafton. Lume puțină. Slujbă lungă. Peste o jumătate de oră în genunchi, după Sf. Liturghie, pentru că era ziua de Rusalii. În tot cazul, penitența nu strică. Gafton îmi spune că Boldeanu nu are nimic împotriva mea!? Stau la Clapham, care îmi dă niște fotografii făcute de el în momentul în care am fost arestat. Sunt foarte grăitoare.

De la circa orele 8 seara și până târziu după miezul nopții, mă destind privind diverse meciuri din cadrul Cupei Mondiale de fotbal din Argentina. Mi-au plăcut italienii, brazilienii, olandezii. Cam în această ordine. Dar deosebirea dintre ei nu e prea mare. Sunt în aceeași clasă. Nicio echipă nu pare supremă. Și nici germanii nu sunt răi.

Luni, 19 iunie 1978

Daily Telegraph publică o excelentă scrisoare a lui Michael Ivens, în care deploră arestarea mea.

Fac o mare gafă. Trebuia să iau masa cu Gicu Pop și uit cu totul. Din cauza tuturor acestor obligații, care mă cam copleșesc de când nu mai am un birou organizat. Îmi cer iertare, bineînțeles, dar cred că Gicu a fost cam jignit. Scriu la *Times*. Sper că mi-o publică, măcar pe asta, căci la ieșirea mea din închisoare Richard Davy mi-a pomenit că prima mea scrisoare a fost cu totul acceptabilă și că n-au publicat-o numai pentru că avuseseră prea multe articole despre vizita lui Ceaușescu.

Mărți, 20 iunie 1978

Din păcate, un conflict între mine și Indrei e pe cale de a se dezvolta așa din senin. Mircea și Rodica au sosit aici la Londra și stau la noi acasă, la Arlington. Dar eu plec vineri în America. Ne înțeleseserăm ca, după plecarea mea, Mircea și Rodica să stea în apartamentul lui Indrei. Acum fac greutăți, ceea ce mă indispuce enorm.

Prânzul, cu Michael Ivens. Mi-a făcut o impresie excelentă. Entuziast, inventiv, cu legături. Va căuta să obțină semnături pentru o scrisoare colectivă. Și apoi, o întrebare în Camera Comunelor. Poate chiar o dezbatere în Camera Lorzilor. Eu nu-mi fac mari speranțe, dar să-l las să încerce. Conte Edward Raczynski îmi scrie să-și exprime admirația pentru ce am făcut, ceea ce mă „încadrează în rândurile disidenților”.

Îmi telefonează Richard Davy să-mi spună că scrisoarea mea e acceptată, dar că au probleme pentru că a fost scrisă pe o hârtie ACARDA cu antet copiată și nu tipărită. La fel, și Geoffrey Woolley de la „Scrisori”. După ce fac cercetări, le spun că asta se datorește că nu aveam hârtie tipărită la îndemână. Dar nu înțeleg de ce asta e o problemă, din moment ce hârtia e autentică, chiar dacă e copiată. Și scrisoarea e, indiscutabil, a mea, semnată de mine.

Dis-de-dimineață Mircea, Rodica și cu mine ne-am dus la ambasada americană pentru viză. Le dau toate instrucțiunile necesare și-i las acolo. Pe la prânz, îmi telefonează că au stat la coadă ore întregi, dar, când au ajuns la „o negresă foarte simpatică”, au primit viza fără nicio greutate.

Alastair MacDonald va vorbi cu Steven Hastings să ridice problema în Camera Comunelor. Christine Hall are multe idei bune.

Miercuri, 21 iunie 1978

Lucrez toată ziua la problemele românești. Scriu șefului poliției Londrei cu ajutorul lui Christine Hall. Leonard e imediat de acord să semneze. De asemenea, Titinica Iliescu, după oarecari ezitări, și Silviu Crăciunaș. Trimit tuturor însă textul pentru aprobare. Toți care vin mâine să-l semneze vor putea s-o facă. Pregătesc apoi un text pentru programul 4 de la Radio, pentru mâine seara la orele 10.15: „*Any questions; any answers*”. Un domn, Kay, ne-ar fi luat apărarea. Îi trimit comentariul meu la telex. Să vedem dacă-l vor utiliza. La *Times* îmi spun că nu e sigur dacă vor publica sau nu ultima mea scrisoare.

De la Ionel Jovin primesc un lung apel să apăr problema Transilvaniei. Se referă la memorandist, la Viorel, la Scotus Viator (Ston-Watson) și la pericolul în care ne găsim din cauza propagandei maghiare. Se referă, în special, la cele trei articole apărute în *Tablet*, în care se vorbește de genocid cultural practicat de români împotriva minorității maghiare din Transilvania. Și încheie: „Nu aștept

răspuns direct la scrisoare, sper să aflu câteva în presa străină etc.”. Din felul în care-mi scrie, e clar că a fost pus s-o facă. De ce nu?

Joi, 22 iunie 1978

Zi extrem de interesantă. Începe la stația Victoria, căci Rodica și Mircea trebuiau să se ducă la Imigrație însoțiți de Christine Hall, ca să obțină prelungirea dreptului lor de a sta în Anglia cu încă o lună. Deci până la 9 august. Christine, bineînțeles, era deja înarmată cu un certificat din partea băncii mele că sunt în stare să-i finanțez cât timp vor sta în țara asta.

Discutam scrisoarea mea, publicată astăzi în *Times*, în ciuda tuturor dificultăților și nedumeririlor pe parcurs. J. Josten îmi spune la telefon că e o mare victorie morală. Venind de la el, egoist cum e, acest comentariu are o importanță dublă pentru mine. E o dovadă indiscutabilă că acțiunea mea a fost notată, ca să nu spun mai mult. Și Josten adaugă: „*This will win you the case. It is a brilliant letter because it is so moderate*”¹.

Vorbesc apoi cu Rostko Marčetić și cu Vane Ivanović. Primul, președintele ELG. Al doilea, consulul miniscalului stat Monaco. Ambii iugoslavi. Rostko va face ce va putea pentru a găsi destui semnatori pentru o scrisoare colectivă. Vane îmi spune că trebuie să se ducă la nunta prințesei Caroline și, de-acolo, la Formentor, unde are casa splendidă în care am stat și eu acum vreo câțiva ani. Diferență de poziție socială între aceștia doi. Însă aceeași atitudine fermă față de cele întâmplante. Să vedem acum ce vor face.

Să nu uit: aseară, din senin, a venit să mă vadă Carol Lambrino. Drăguț, foarte bine îmbrăcat, extrem de prietenos, ca întotdeauna. L-am adus acasă la Arlington și s-a înțeles foarte bine cu fratele meu, Mircea. În definitiv, pe ambii îi cheamă Mircea!

¹ „Asta îți va aduce victoria în acest caz. Este o scrisoare excelentă, pentru că este atât de moderată”, în engl. în orig.

Pentru scrisoarea ACARDA, adresată șefului poliției londoneze, am obținut semnăturile tuturor vicepreședinților: Ecaterina Iliescu, Leonard Kirschen, Silviu Crăciunaș și Gladys Wilson. Ultima, semnată de mine *per procuram*, căci m-au autorizat s-o fac prin telefon. Ceilalți au venit la birou în persoană. O mare victorie, căci toți, deși buni români, sunt foarte leneși.

La 11.30 a.m. la Lionel Bloch. Mă felicită pentru scrisoare, pe care o găsește însă prea moderată („*far too mild*”). Găsim o formulă pentru a lansa o Fundație „Rațiu” cu trei scopuri: ajutorarea celor în nevoie; promovarea educației și culturii (în sensul cel mai larg) și în scopuri religioase. Nu va fi posibil însă ca această fundație să finanțeze ACARDA sau buletinul FRP. Pentru acestea, va trebui să găsim alte surse de bani. Indrei și Brian Laventure au fost și ei prezenți. Lionel e de părere să avem un lord (Lauderdale sau St. Oswald) printre curatori. Altfel, să fim Indrei, eu și încă două persoane cu reședință în Marea Britanie. Noi ne gândim ca Christine Hall să devină secretara organizației. Fondurile inițiale vor consta din 150 000 de lire, parte din banii ce-mi datorează Regent House Properties, și din circa 25 000 de lire ce se va realiza din vânzarea proprietății lui Elisabeth din Royal College Rd. Voi dona acestei fundații cărțile mele și, probabil, tablourile mele. Sediul va fi la etajul al șaptelea care aparține societății mele, Cranegrove, fără chirie. Voi putea publica lucrări, studii, cărți etc. E ceea ce intenționez, căci trebuie să avem suficient material în documentele lui Viorel și ale mele, să publicăm cel puțin patru cărți importante.

Masa, cu Indrei și Nicolae la Manzi. Am răs puțin pe chestia numelui fundației. Se sugerase să i se spună „Ion Rațiu” Foundation. Eu am fost contra, dar am acceptat The Rațiu Foundation. Și băieții au fost de acord, dar i-am asigurat că, dacă nu-i aranjează, ei pot să-și schimbe numele! Important este că ambii acceptă ca tot ce am eu de semnificație pentru istoria și cultura poporului român să intre în această fundație.

Ajuns acasă la birou, Christine Hall îmi spune că prelungirea permisiunii de a sta în Anglia s-a acordat lui Mircea și Rodica. Seara, Indrei e la cină la noi, și după plecarea lui, stăm de vorbă, noi trei, până la 4 dimineața, reamintindu-ne lucruri și triste, și vesele, din copilăria noastră la Turda. Din tot ce am auzit, mi-am dat seama că fratele nostru are sentimentul că a fost sacrificat pentru familie, persecutat și, din păcate, are resentimente față de mine, mai ales, dar și față de Mircea, pentru că am părăsit căminul familial și ne-am realizat, oarecum. Dar și el dorește să se afirme. De aceea are tot felul de „invenții” medicale, care nu țin. Și nu duce cercetările până la capăt. Pe de altă parte, pe Radu îl pasionează istoria națională în Ardeal și cunoaște extrem de bine istoria familiei. Ar trebui, Mircea îmi spune, să-l încurajeze să abandoneze „invențiile” lui și să se concentreze asupra preocupărilor lui istorice. Să-l asigur că voi publica tot ce va scoate. Îi scriem imediat o carte poștală ilustrată în acest sens.

De când am sosit la Londra, de data aceasta, am fost bombardat cu scrisori și telefoane de la Niculiță Oprean¹. E la Paris și ține neapărat să mă vadă. Și-mi spune: „Ungurii fac mare agitație peste tot în Ardeal. Și ei lucrează cu fonduri și sprijin direct de la București”. Alarmat de aceste manifestații, Oprean ar fi scris direct lui Ștefan Andrei, ministrul de externe. I s-a răspuns exact la trei săptămâni după ce a trimis scrisoarea lui și a fost invitat la București. L-a primit un consilier de-al lui Ștefan Andrei, care l-a asigurat că și ei vor dialoga cu exilul românesc pentru apărarea drepturilor noastre asupra Transilvaniei. Și-l vor, în special, cu mine.

¹ Nicolae Oprean (1925-?), medic. În 1957, a devenit informator al Securității. Sub diferite pretexte, Oprean a călătorit în străinătate pentru a lua contact cu Ion Rațiu și a obține informații despre activitatea sa politică din exil. La sfârșitul anilor 1960, Rațiu a început să evite orice întâlnire cu Oprean, pentru că îl suspecta de legături cu regimul comunist și pentru că nu mai avea încredere în informațiile furnizate de el.